

# Жінки в житті Тараса Шевченка творчий науково- пізнавальний проект



Тарас Шевченко писав замітки до газет про 16-річну актрисочку, з якою хотів одружитися, а закоханих у нього княжні подарував свій автопортрет.

Сумний погляд зпід насуплених брів. Під густими, понуро опущеними вусами сховався найменший натяк на усмішку. Таким забронзовілий Шевченко дивиться на нас з більшості пам'ятників, яких незліченно стоїть скрізь по Україні. Біля цих монументів буває особливо людно в так звані Шевченківські дні, 9-10 березня: до постаменту кладуть квіти, звучать трибунні промови, грають урочисті марші.

А от обдаровувати букетами своїх коханих, шепотіти на вухо сердечні зізнання чи на весь голос співати палкі серенади тут, під пильним оком Кобзаря, якось не прийнято. В такому місці чомусь майже ніколи не призначають побачень закохані. Так, ніби Шевченко і кохання — речі несумісні.

Та хіба міг модний столичний художник, епатажний поет, завсідник припортових петербурзьких трактирів, любитель рому і сигар, поціновувач театральних вистав, бажаний гість на балах та в аристократичних салонах Тарас Григорович Шевченко не любити жінок? І хіба можна було такого його не любити?



У дитинстві Тарас погано сходився з хлопцями-однолітками. Навіть з власними орачами йому не дуже подобалося гратися. А от з сестричками бавитись полюбляв.

Старша сестра Катерина була для нього Берегинею, а молодшу Ярину він любив більше за всіх. Ярина товаришувала з трохи меншенькою сусідкою Оксанкою. От і грався малий Тарасик з ними обома. А потім були смерть матері, відьмочка-мачуха, яка гнала Оксану з двору. Смерть, батька і життя у дядя, пошуки вчителя-маляра і повернення до домівки, де вже хазяйнував одружений Микита. Була праця пастухом біля громадської череди. І були безсмертні вірші.

У 1928 році доля розлучила Тараса з Оксаною. Кріпак-козачок змушений був мандрувати зі своїм паном у Вільно. Даремно вона казала йому:

*Поїдеш з панами.*

*Знайдеш собі шляхтяночку*

*Забудеш Оксану!*

Поїхав. Таки знайшов собі шляхтяночку. Та Оксану не забув. Навіть в останньому вірші Оксанкою з його дитинства світяться рядки:

*Поставлю хаточку, садок.*

*Кругом хатини насаджу:*

*Прилинеш ти у холодочок.*

*Тебе, мов кралю, посаджу.*



Робити малюнки з пам'яті йому ще добре не виходило, і замість милого личка малої кріпачки на папері під його олівцем проступали обличчя прекрасних дам, які Тарас міг довго роздивлятися і перемальовувати з театральних афіш, мистецьких естампів чи паркових скульптур, яких досить було у великому місті. Так з'явився портрет "Погруддя жінки", в якому вгадуються риси обличчя французької актриси Адріани Лекуврер.



...Оксана Коваленко не стала дівувати, чекаючи повернення додому свого Тараса. Зрештою, до Кирилівки Шевченко приїхав знову аж через чотирнадцять років — уже як вільна людина, здібний столичний художник та поет. На той час Оксана уже три роки була одруженою і бавила двох доньок, народжених від кріпака з Педиківки К.Сороки.

Тарас дуже переймався втраченим коханням. Але життя тільки починалося, а він був уже відомим автором скандальних поезій та видатним портретистом. Його столичні знайомства відкривали йому двері на бали та прийоми, які влаштовували в Україні провінційні аристократи.





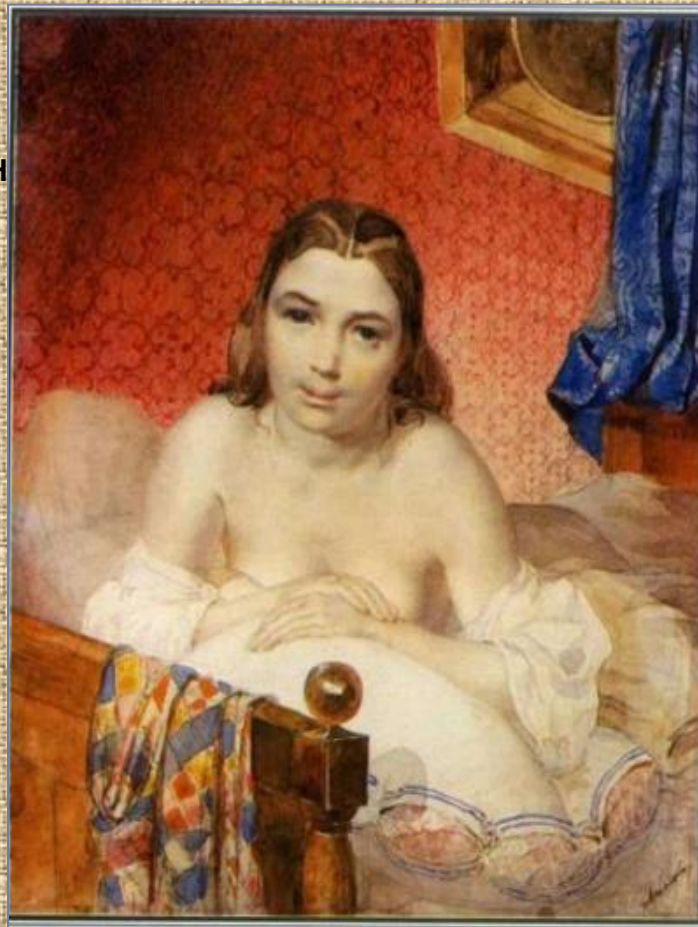
**“ Ми вкупочці росли,  
Маленькими собі  
любились,  
А матері на нас  
дивились  
Та говорили, що колись  
Одружимо їх... Не  
вгадали...  
Мене по волі і неволі  
носило всюди...”**



Кохання до вільної дівчини,  
чорнобрової Дуні Гусиківської,  
розбилося об пута кріпацтва.  
Дівчина навчала допитливого  
вразливого козачка своєї мови,  
підтримувала добрим загадковим  
поглядом і теплим словом, коли  
велось вже надто тяжко (а коли йому  
випадали легкі дні?), прала українському  
підліткові білизну, прасувала манишки й  
краватки. Тоді Тарас носив курточку лакея, але  
мав вільну душу та уяву, тим-то, незважаючи ні  
на що, малював і малював.



Будучи студентом Академії мистецтв у Петербурзі, Шевченко переживає захоплення Амалиєю Клоберг, дівчиною-натурницею, яку вивів під ім'ям Паші в повісті "Художник". Третє кохання зазирнуло до Шевченкової витонченої, глибоко аристократичної душі, коли він знову й знову знято, відточуючи кожен штрих, опановуючи таємниці рембрандтівської світлотіні, увічнював юну вродливицю. То було 1839 року в Петербурзі. Натурниця з розпущеним волоссям, оголена до грудей, лежала в розкішному ліжку. Мала вона пухкі, напівдитячі губи, глибокі, не українські, до кінця так і не прочитані очі. Від Амалиї (так звали німкеню) віяло стриманістю, відстороненістю, але не зверхністю. Натурниця сприймала Тараса передусім як художника. Підписав молодий, але вже видатний художник, портрет своєї німецької коханої «з акцентом»: «Чевченко».



Перед внутрішнім зором постала ще одна вродливиця, яку побачив на балу 29 червня 1843 року. То була Ганна Закревська. Відразу ж відчув на собі уважний погляд чорно-синіх (саме таких) великих, виразних, ніжно-молитовних очей. Скромна зачіска відтінювала вродливе строге обличчя. Рубінові сережки в золотій оправі увиразнювали його одухотвореність. "Ганні вродливій" (так називав Тарас дружину полковника Платона Закревського, власника села Березова Рудка, що на Полтавщині) поет присвятив поему "Слепая", а також поезії "Г.З." та "Якби зустрілися ми знову...", своєму "єдиному великому коханню". В цих віршах і відвертість, і щедрість серця поета, і шляхетність почуття, і зрілість майстра слова. У рядках любові звучить біль самотності. Зболене тугою любові серце зберегло чарівне почуття до заміжньої жінки, "свята чорнобривого".



Усе це мало не вмиль пригадав ще молодий Тарас, коли вперше ніяково, але вже не рвучко, а по-шляхетному легко (навчився в Петербурзі), ледь вловно потиснув руку, яку вперше простягнула йому княжна Варвара Рєпніна. Саме від її несподіваного кохання поет знову й знову втівав у глухі села, до друзів і ледь знайомих поміщиків. Не міг переступити невидиму, мовби потойбічну межу як років (княжна була набагато старша), так і того, що називають (це найголовніше) кричущою становою та майновою нерівністю.

Різновеликість реальних світів гасила взаємосвітіння душ.

У листопаді 1843 року Тарас Шевченко занотував про княжну такі рядки: «О добрый ангел! Молюсь и плачу перед тобою. Ты утвердила во мне веру в существование святых на земле!». Пізніше яготинська красуня, розумниця й нещасливиця в особистому житті від щирої душі, з жіночою лагідною вимогливістю написала про поета: «Його не можна було не любити... Він був обдарований більше ніж талантом, йому був даний геній, і душа його, чутлива й добра, настроювала його цівницю на високе й святе».

Розмірковуючи про першу московську зустріч із Варварою Рєпніною, стомлений поет відчужено чи й просто збайдужіло, з легкою іронією зафіксував у «Щоденнику»: «Навестил давно не виданного друга, княжну Варвару Николаевну Рєпнину. Она счастливо переменилась, потолстела и как будто помолодела». Друга (й остання) зустріч лише поглибила розчарування.



**Яготин . Маєток  
М.Г. Репніна  
- Волконського.  
“Шевченко  
зайняв місце в  
моєму серці. Я  
часто думала про  
нього, бажала  
йому добра,  
притому, завдяки  
моїй запальності,  
зараз же і  
якнайбільше “.**



Під час перших відвідин України, у Кирилівцях Шевченку сподобалась донька попа Григорія Кошиці – Феодосія. Після того, як Тарас отримав посаду у Київському університеті, він вирішив одружитись і влаштувати своє особисте життя.

Приїхав він на храмове свято свататися, але батькам Шевченко не сподобався і отримав гарбуза. Молода попівна не наважилася йти проти волі батьків, невдовзі збожеволіла і в 1884 році померла.



В листі до Залеського (10 лютого 1855 р.) він писав:

"Я полюбил

ее возвышенно,

чисто, всем сердцем и

всей

благодарною

моей душой.

и тени

моей".

безпосередність цих

наступні роки

дружні



Не допускай, друже мой,

чего-либо порочного в  
непорочной любви

На жаль, місцеві плітки  
порушили

взаємин, а але й у

вони підтримували

стосунки.



Марія Максимович – ще один повітряний замок  
кохання - вона одружена.

“Якби в мене була така жінка – повінчався б і  
умер...”



Після всього пережитого на засланні,  
почуття самотності ще більше заповонило  
душу Кобзаря, і він остаточно наважився  
одружитися.

У дорозі до Петербурга і Москви  
обставини змусили Тараса  
Григоровича зупинитись у  
Нижньому Новгороді.

Він дуже швидко  
знайомиться з оточенням,  
зокрема, з молодого і  
дуже вродливою  
16-річною артисткою  
Катрусєю Піуновою.



Що то було? Мана, сп'яніння від волі, політ у прірву юності й краси? Так уже судилося, що невеличка, гінка, кучерява Катерина (яке символічне для поета ім'я!) виявилася фатально схожою на осяяну дитинством Оксану. Закохавшись, Шевченко попросив батьків віддати за нього дочку. Мати намагалася довести, що Катруся ще дитина, а Шевченко значно старший, щоб пом'якшити відмову. Змучений самотністю, поет мріє про пару.

Запаморочення від любові налинуло негадано, а ще несподіваніше розвіялося. І ось уже Шевченко занотовує враження від зустрічі з юною Катрусею, якій читав вірші Гете: «Случайно встретил я Пеунову: у меня не хватило духу поклониться ей. А давно ли я видел в ней будущую жену свою, ангела-хранителя своего, за которого готов был положить душу свою?».



Любов сліпа. І генії теж підвладні цій хворобі. Останнім почуттям, що спалахнуло в серці Шевченка, була любов до Ликери Полусмакова, колишньої наймички, кріпачки.

Сучасники поета скептично ставилися до цього об'єкта його кохання. Ликера для Шевченка була останньою соломинкою, яка мала врятувати його від самотності, останньою надією на створення свого маленького раю.





Ликера Полусмакова.  
Худ. Т. Г. Шевченко. Вугілля. 1860.

Він запропонував їй одружитися і виїхати в Україну. Вірив, що саме поруч з нею вдасться пережити всі негоди і знайти щастя у "хатині тихій і веселій". Адже неодмінною умовою "благодаті" він вважав сімейну ідилію у власній хатині. Але не судилося стати Ликері Шевченковою долею. Згодом вона виходить заміж за перукаря Яковлева. А серце поета переповнюють біль, розпач, безнад від усвідомлення страшної, всепоглинаючої самотності. У поетичних рядках відчуваємо радість кохання і крах надій, невимовний душевний біль. Любовні поезії сумні, а подекуди й трагічні, як і його доля. Та навіки залишився з нами той, "хто зробив своє велике діло, хто не зазнав щастя живим і кого ждало інше щастя вже по смерті, тяжко зароблене щастя, безсмертне слово во віки і віки..." .

